

ПРОБЛЕМИ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ І ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ

Державотворення – це комплексний довготривалий процес, який зумовлений культурними, політичними, міфологічними, релігійними та ін. чинниками, на нього впливають чисельні фактори соціально-економічного, політико-правового та духовного характеру. У широкому розумінні, державотворення – це процес, який спрямований на актуалізацію національної ідеї в галузі державного управління, вироблення та втілення ідеології державотворення, створення й становлення держави як системи відносин та її інститутів, що мають забезпечити життєздатність і розвиток держави.

Набуття суверенної державності та формування нової економічної й політико-правової системи поставило перед народом України нові складні завдання, вирішення яких безпосередньо залежить від рівня розвитку суспільної правосвідомості та правової культури суспільства. Правова культура суспільства — це різновид загальної культури, який становить систему цінностей, що досягнуті людством у галузі права і стосується правової реальності даного суспільства. Правова та загальна культура перебувають у тісному взаємозв'язку. Перша є складовою загальної культури і впливає з неї. Без високого рівня загальної культури, основою якої є моральні норми та загальнолюдські цінності суспільства, неможливе існування високої правової культури та, як наслідок, неможливе утвердження демократичних і правових засад у державі. Сучасні процеси трансформації практично всіх сторін суспільного життя в Україні, розвиток демократичної, соціальної, правової держави вимагають подальшого вивчення актуальних проблем сьогодення, пов'язаних, насамперед, із формуванням правової культури громадян. Означена наукова проблематика, звісно, не є новою, сучасна філософсько-правова, політична та соціологічна думка, напрацювала значний масив досліджень в галузі теорії державотворення, в осмисленні правової культури та правосвідомості українського суспільства. Вітчизняні вчені обґрунтували у своїх працях корелятивність та взаємообумовленість розвитку правосвідомості й правової культури українського народу з державотворчими процесами в нашій країні.

Роль правова культура є провідною у процесі державотворення, вона сприяє становленню правової системи та громадянського суспільства в державі, адже лише на основі високо розвинутого громадянського суспільства та верховенства права можливо побудувати справжню демократичну державу із правосвідомим населенням. Побудова правової

держави без підвищення правової культури та рівня правосвідомості громадян є неможливою. Вивчення проблеми формування правової культури має високу актуальність ще й тому, що правовий прогрес, до якого прагне Україна, здійснюючи запровадження в життя ідеї створення громадянського суспільства та демократичної, соціальної, правової держави, може бути реальністю лише за умови, що політична і правова реформа поєднуватиметься з формуванням правової культури українського суспільства, усіх його соціальних груп. Більше того, без успіху в галузі формування правової культури населення ефективність реформ в Україні буде просто неможливою. Підвищення рівня правової культури суспільства, в свою чергу, вимагає підвищення рівня та якості організації правового виховання, яке здійснюється шляхом навчання, пропаганди, агітації та самовиховання. Водночас найбільш ефективною і результативною формою правового виховання є правова освіта, тобто цілеспрямована, систематична діяльність навчально-виховних і культурно-освітніх закладів, спрямована на засвоєння необхідного рівня знань про державу і право, формування та підвищення рівня правосвідомості та правової культури, виховання учасників правових процесів в дусі поваги до закону та прав людини. Ще одним із важливих чинників формування правової культури громадян є правова культура правлячої еліти, яка і є рушійною силою державотворення.

Зазначимо, що в демократичній, правовій державі дуже важливо, щоб усі громадяни і особливо правляча верхівка мали високий рівень правової культури. Адже на прикладі тієї самої еліти і формується певною мірою правова культура та правосвідомість громадян. Правова та загальна культура перебувають у тісному взаємозв'язку. Перша є складовою загальної культури і впливає з неї. Без високого рівня загальної культури, основою якої є моральні норми та загальнолюдські цінності суспільства, неможливе існування високої правової культури та, як наслідок, неможливе утвердження демократичних і правових засад у державі. Тому в Україні має постійно зростати мотивація активного формування правової свідомості та правової культури всіх суб'єктів суспільних відносин, оскільки без них неможливо втілити в життя поставлену мету. Правова культура громадян є основою, фундаментом нового суспільства в Україні. Адже громадяни є єдиним чинником, здатним утворювати державу та правопорядок, приводячи в дію Конституцію України та законодавство. Успішне вирішення цих завдань залежить від багатьох факторів, але здебільшого – від рівня організації правової освіти та виховання населення країни. Проблеми, пов'язані з формуванням правової культури, ще тривалий час будуть актуальними, а необхідність їх дослідження безпосередньо впливає з конституційного проголошення України правовою державою. Це обумовлює потребу високого рівня правової культури кожного громадянина, кожної посадової

особи. Лише тоді рівень правової культури населення досягне найвищого щабля розвитку, а громадяни держави відчують, що вони справді живуть в правовій державі, в якій вони виступають активним учасником правового життя. Проте, нажаль, науковцям ще не вдалося переконати суспільство, всіх наших громадян у тому, що всі ми є творцями не лише власної долі, а й власної держави, що маємо змогу безпосередньо впливати на її розквіт або занепад, що формування правового суспільства є необхідною передумовою демократичної правової та соціальної держави.

Література:

1. Tatsiy V. Ya., Danilyan O.G. Legal culture and state-building: correlation peculiarities in modern Ukraine. National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts Herald. 2019. №2 . С. 123–127.

2. Правосвідомість і правова культура як базові чинники державотворчого процесу в Україні : монографія / Л. М. Герасіна, О.Г. Данильян, О.П. Дзьобань та ін. Х. : Право, 2009. 352 с.

3. Суспільство, людина, право: сучасні дослідження актуальних проблем. Данильян О. Г., Дзьобань О. П., Жданенко С. Б. та ін. ; за ред. О. Г. Данильяна. Х. : Право, 2014. 392 с.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого

Кафедра філософії

ФІЛОСОФІЯ І ПРАВО

Тези доповідей
XVI Міжнародної наукової конференції
аспірантів та студентів
(22 травня 2020 року)

Харків
«Право»
2020

УДК 340.12

Ф56

Організаційний комітет:

Голова – А. П. Гетьман, доктор юридичних наук, професор, академік Національної академії правових наук України, проректор з наукової роботи Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого.

Члени: О. Г. Данильян, доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії; С. Б. Жданенко, кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії; І. І. Коваленко, кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії; Г. В. Коваленко, кандидат юридичних наук, асистент кафедри філософії

Тези друкуються мовою авторів у авторській редакції

Філософія і право : тези доп. XVI Міжнар. наук. конф. аспірантів та студентів (22 трав. 2020 р.). – Харків : Право, 2020. – 474 с.

ISBN 978-966-998-003-8

У пропонованій до уваги читачів збірці тез і повідомлень XVI Міжнародної наукової конференції аспірантів та студентів «Філософія і право» висвітлюється широке коло як загальнофілософських проблем, так і різноманітних аспектів філософії права. Певна частина матеріалів конференції розвиває і поглиблює філософські уявлення у царині правової онтології, правової антропології, теорії правових цінностей, теорії пізнання права та інституційного виміру права. Деякі напрацювання містять спроби не тільки по-новому підійти до осмислення вже достатньо розробленої проблематики, а й виявляються кроком на шляху пізнання раніше не відрефлектованого шару правової реальності. У цьому сенсі зміст нижченаведених тез засвідчує зацікавленість майбутніх фахівців права у більш глибокому теоретичному освоєнні тих феноменів правової реальності, пізнання яких є умовою розв'язання нагальних практичних завдань правотворчого й правозастосовного характеру в контексті гідного виконання професійної місії у розбудові правової державності в Україні.

УДК 340.12

Адреса редакційної колегії:

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого,
вул. Пушкінська, 77, Харків, 61024, Україна

© Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, 2020
© Оформлення. Видавництво «Право», 2020

ISBN 978-966-998-003-8